

Referanser: KR 61/11, KM 09/10, KM 08/02, KM 11/94

Saksdokumenter:

KM 8.1.1/12	Oversendelsesbrev_hoeringsnotat.pdf	
KM 8.1.2/12	Høringsnotat_kirkelig_medvirkning_askespredning.pdf	
KM 8.1.3/12	BM 7/12 Kirkelig medvirkning til askespredning	

Kirkelig medvirkning ved gravferd når den ønskes avsluttet med kremasjon og askespredning. Endring i alminnelige bestemmelser for gravferd.

Sammendrag

I forbindelse med lovforslaget om Endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover, vedtok Stortinget 8. juni 2011 å ta ut av gravferdsloven bestemmelsene om kirkelig medvirkning ved askespredning, jf. Innst. 393 L (2010-2011), jf. Prop. 81 L (2010-2011). Det gjelder gravferdsloven § 9 sjette ledd der følgende bestemmelse er tatt ut av loven:

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse.

Videre er gravferdsloven § 20 annet ledd, som åpner for at fylkesmannen kan gi tillatelse til askespredning, femte punktum opphevet:

Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning.

Endringene er opphevet med virkning fra 1. januar 2012. Dette har konsekvenser for Ordning for gravferd som i de Alminnelige bestemmelser pkt. 6 tredje ledd henviser til de bestemmelsene i gravferdsloven, og som nå er opphevet:

Om spredning av aske sier gravferdsloven: Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning (gravferdsloven § 20 siste punktum og § 9 siste ledd).

Kirkemøtet må derfor foreta endringer i Alminnelige bestemmelser i Ordning for gravferd ved å gi nærmere bestemmelser om Den norske kirkes eventuelle medvirkning ved gravferd når den skal avsluttes med askespredning.

Det ble utarbeidet et notat om saken, som ble sendt ut på en begrenset høring 25. okt. 2011. Høringsnotatet inngår i saksorienteringen, men er supplert med kap. 2 og 4. Saksorienteringen inneholder følgende momenter:

- en historisk oversikt over kirkens holdning til kremasjon fra den ble innført i Norge på 1890-tallet, kap 2.
- en oversikt over synspunkter som Kirkemøtet tidligere har gitt uttrykk for mht. askespredning, og hvordan bestemmelsen har vært praktisert, kap.3.
- informasjon om holdning til askespredning i våre naboland, kap. 4
- noen teologiske, sjelesørgeriske og historiske vurderinger, kap. 5
- redegjørelse om høringsuttalelsene, kap 6
- oversikt over de synspunkter høringsinstansene har på de ulike spørsmål og forslag, kap 7
- oppsummering, kap. 8
- Kirkerådets merknader, kap. 9

Høringsnotatet ble sendt ut på høring til vel 20 instanser. Høringsinstansene ble bedt om å komme med innspill til følgende spørsmål:

1. Er det teologiske grunner som gjør kirkelig medvirkning ved askespredning vanskelig/umulig?
2. Er det legitimt å skille mellom kirkelig medvirkning ved selve gravferden - men si nei ved spredningen?
3. Skal medvirkning ved slik gravferd være opp til den enkelte prest? Skal man kunne reservere seg?
4. Hvis en mener at det ikke er tilstrekkelig teologiske momenter imot askespredning, bør det da lages en liturgi som kan benyttes ved selve askespredning?

Videre ble høringsinstansene bedt om å gi synspunkter på hvordan en eventuell bestemmelse om dette burde uttrykkes i Ordning for gravferd - Alminnelige bestemmelser pkt. 6 tredje ledd.

Det kom inn i alt 17 uttalelser: 8 uttalelser fra bispedømmeråd og/eller biskoper, 3 fra de teologiske lærestedene, 4 fra kirkelige arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner og 2 andre. Se kap. 7.

Høringsuttalelsene gir i hovedsak uttrykk for to syn på kirkelig medvirkning ved gravferd når den skal avsluttes med askespredning. Begrunnelsene er teologisk fundert, men en vektlegger også andre momenter av sjelesørgerisk, historisk og kulturell art.

Fire av høringsinstansene (Stavanger bispedømmeråd og biskop, Bjørgvin biskop og Møre biskop og bispedømmeråd), ønsker ikke at det skal åpnes for askespredning ved kirkelig gravferd og anfører i hovedsak teologiske grunner for dette, men også liturgiske og sjelesørgeriske. De øvrige høringsinstansene finner ikke avgjørende teologiske grunner som umuliggjør kirkelig medvirkning ved askespredning, og mener kirken bør kunne åpne for dette

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet tar til etterretning at Bispemøtet er av den mening at det ikke er læremessig grunnlag for å avvise kirkelig gravferd som etterfølges av askespredning. Det er heller ikke læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen.
2. På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse mener Kirkemøtet at kirkelige ansatte kan medvirke ved askespredning under forutsetning av at dette skjer i rammen av en kristen livstolking der troen på den legemlige oppstandelse uttrykkes klart.
3. Prester og andre kirkelige ansatte kan reservere seg mot å delta i askespredning og eventuelt gravferden forut for denne
4. Kirkemøtet ber om at det utarbeides en veiledning som kan brukes av kirkelig ansatte, familiemedlemmer og lekfolk.
5. Det tas inn følgende bestemmelse i Alminnelige bestemmelser, pkt. 6 nytt første ledd:

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse.

Nytt annet ledd:

Dersom gravferden ønskes avsluttet med askespredning, avgjør presten om det er grunnlag for kirkelig medvirkning ved gravferden.

Tidligere 1.-5. ledd forskyves til 3.-7. ledd

Saksorientering

1. Bakgrunn

I forbindelse med *Endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover*, vedtok Stortinget 8. juni 2011 (sanksjonert 26. august 2011) å ta ut av gravferdsloven bestemmelsene om kirkelig medvirkning ved askespredning, jf. Innst. 393 L (2010-2011), jf. Prop. 81 L (2010-2011). Gravferdsloven § 9 sjette ledd og § 20 annet ledd femte punktum ble opphevet med virkning fra 1. januar 2012. Disse lyder: (De aktuelle ledd som er opphevet er understreket)

§ 9. Hvem som sørger for gravferden.

Den som har fylt 18 år, kan i skriftlig erklæring fastsette hvem som skal ha rett til å sørge for gravferden. Erklæringen skal være underskrevet og datert.

Dersom det ikke foreligger erklæring som nevnt i første ledd, har avdøde nærmeste etterlatte over 18 år i følgende rekkefølge rett til å besørge gravferden: ektefelle, barn, foreldre, barnebarn, besteforeldre, søsken, søskens barn og foreldres søsken. Ektefelles rett etter første punktum gjelder likevel ikke dersom ektefellene på tidspunktet for dødsfallet var separert ved dom eller bevilling. Ektefelles rett etter denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for person som levde i ekteskapslignende eller partnerskapslignende samboerskap med avdøde da dødsfallet fant sted.

Ved uenighet om hvem som skal sørge for gravferden, treffes nødvendig avgjørelse av kommunen på grunnlag av bestemmelsene i første og annet ledd. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Den som besørger gravferden skal gis anledning til å være ansvarlig for graven, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av kommunen.

Dersom ingen sørger for gravferd, skal denne besørges av kommunen hvor avdøde hadde bopel ved dødsfallet, eller om avdøde ikke hadde bopel her i landet, av den kommunen hvor dødsfallet fant sted. Kommunen kan kreve utgiftene ved gravferden dekket av dødsboet.

Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal avsluttes med kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse.

§ 20. Privat gravsted og spredning av aske.

Når særlige grunner foreligger, kan fylkesmannen gi tillatelse til at private får anlegge gravplass på egnet sted for nedsettelse av askeurne. Fylkesmannen kan sette vilkår for tillatelsen.

Fylkesmannen kan etter søknad fra person som har fylt 15 år, gi tillatelse til at den som skal sørge for vedkommendes gravferd sprer asken for vinden. Tillatelse kan også gis etter vedkommendes død når det godtgjøres at avdøde ønsket askespredning. Slik tillatelse kan også gis for aske etter barn når nærmeste etterlatte ønsker det. Fylkesmannen kan sette vilkår for tillatelsen. Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning.

I Alminnelige bestemmelser til gravferdsordningen, som Kirkemøtet fastsatte 2002, er det i pkt 6 henvist til gravferdslovens bestemmelse: ”Om spredning av aske sier